

Cestovní zpráva ze studijní cesty SDRUK po rakouských knihovnách ve dnech 17. - 19. 5. 2017

- Studijní cesta byla připravena Sdružením knihoven (SDRUK) ve spolupráci s Rakouským kulturním fórem a představuje průřez knihovnami v Rakousku.

Den první: 17. května 2017

Na programu byla návštěva dvou knihoven, a to centrální městské knihovny v Linci (<http://www.linz.at/wissensturm/bibliothek/>) a ústavní knihovny v Adalbert-Stifter-Institutu (<http://www.stifter-haus.at/DE,Bibliothek>).

Městská knihovna v Linci má vedle centrály ještě 9 poboček, ale uvažuje se o jejich sloučení a tím i možnosti poskytování komplexnějších služeb. Centrální knihovna sídlí v nové budově, kde jsou umístěny i další úřady. Samotná knihovna je umístěna v přízemí a v 1. patře. Díky technologii RFID je umožněno automatické půjčování, ale vracení je kvůli kontrole vždy přes knihovníka. Uživatelé si podle typů svých čtenářských průkazů předplácejí různé typy služeb. Vedle klasického fondu jsou k dispozici e-knihy z beletrie a v dětském oddělení velké množství deskových her. Knihovna pořádá pro veřejnost různá veřejná čtení a další akce cca jednou za 14 dní. Financována je městem a z jejich pohledu nikterak dostatečně.

Knihovna a archiv v Adalbert-Stifter-Institutu je klasickou ústavní knihovnou určenou pouze k prezenčnímu studiu, vedle knih je v Institutu zpracováván i biografický archiv klasickou výstřížkovou metodou (novější postupy, např. digitalizace, nebyly z konzervativních důvodů zatím akceptovány). Kromě knihovny jsme byli provedeni celým Adalbert-Stifter-Institutem s odborným výkladem.

Den druhý: 18. května 2017

Návštěva tří knihoven: městské knihovny v Kremži (<http://buecherei.krems.at/cms/website.php>), univerzitní knihovny v Donau-Universität Krems (<http://www.donau-uni.ac.at/de/service/bibliothek/index.php>) a knihovny Katedry slavistiky Universität Wien (<http://bibliothek.univie.ac.at/fb-oeg-slawistik/>).

Stadbücherei und Mediathek Krems se od roku 2007 nachází v jedné z budov bývalého dominikánského kláštera v 1. patře a pro imobilní návštěvníky je přístupná prostřednictvím skleněného výtahu, který je přistaven k budově. Dřevěné vstupní schody jsou památkově chráněné a v samotné knihovně jsou dochované středověké nápisy. Knihovna je zřizována městem Kremží a též finančně podporována spolkovou zemí Niederösterreich. Při nákupu knih má knihovna 10% slevu, neplatí žádné autorské poplatky a musí pravidelně vyřazovat neaktuální literaturu. Je zájem o velkou cirkulaci knih ze strany zřizovatele, ale o vyřazené knihy, které jsou nabízeny čtenářům, není zájem. Kromě klasického je ve fondu i velký podíl audioknih, které jsou žádány. Knihovna má všech médií 38 000 a 1600 aktivních uživatelů. Fond je řazen tematicky. Čtenářské poplatky jsou rozdělené podle typu služeb. Pro neregistrované čtenáře je internet v knihovně zpoplatněn. Výpůjčky jsou možné i automaticky. Každé dva měsíce se v prostorách knihovny koná výstava.

Universitäts-Bibliothek Donau-Universität Krems je moderní knihovna vystavěná v univerzitním kampusu po bývalé tabákové továrně. Budova knihovny je převážně prosklená, není klimatizována, ale teplota a vzduch jsou řešeny pomocí cirkulačního systému. Knihovna je uživatelům k dispozici 60 hodin týdně, od pondělí do soboty, s tím, že pondělky a soboty je zkrácená pracovní doba, od 19.00 jsou k dispozici jen studovny. Letos byla zřízena tzv. volná studovna, která je k dispozici od 7.00-22.00. Knihovna je vybavena také studijními boxy pro 2 osoby a seminární místnosti. Knihovna je určena ještě pro dvě další vysoké školy IMC Fachhochschule Krems a Karl Landsteiner Privatuniversität für Gesundheitswissenschaften (tj. cca 13 000 studentů). Kromě klasického fondu nabízejí i 42 databází. Fond je zabezpečen RFID. Knihovna má vlastní nakladatelství v režimu Open access a spravuje i repozitář. Financována je od spolkové země, státu a studenty (ti přispívají ze 70%, platí se 20 000 euro za semestr).

Fachbereichsbibliothek Osteuropäische Geschichte und Slawistik je původní knihovna slavistiky, která se sloučila s knihovnou pro Východoevropské dějiny, ale jen co se týče prostoru. Zachováno zůstalo různé členění a systematika. Katedrální knihovna je malá a jako jedna z posledních ještě využívá klasické katalogizační lístky. Vlastní taky sbírku starých tisků (cca 8000), které jsou již všechny digitalizované, ale ne restaurované (to probíhá v rozsahu 1 až 2 knihy ročně z finančních důvodů). Studenti mají volný přístup jak ke starým tiskům, tak ke kompaktním regálům.

Den třetí: 19. května 2017

Poslední den jsme navštívili další vídeňské knihovny - Městskou knihovnu (<https://www.buechereien.wien.at/de/standortoeffnungszeiten/hauptbuecherei>) a Národní knihovnu (<https://www.onb.ac.at/>), včetně historické knihovny.

Hauptbücherei am Gürtel představuje moderní městskou knihovnu, plně otevřenou všem uživatelům k prezenčnímu studiu. Pro absenční výpůjčky je potřeba registrace. Je zde stanovena speciální výpůjční sazba pro bestsellery, které jsou určeny knižním trhem (tuto finanční politiku prosadil zřizovatel tj. město Vídeň). Knihovna je umístěna nad zastávkou metra a má 3 podlaží, návštěvníci využívají 2. a 3. Mimo otevírací hodiny pořádá knihovna různé akce pro předškoláky a speciální skupiny. Přímo v knihovně je možno promítat si filmy (vždy jeden uživatel na jednom počítači). Lze zde kopírovat a skenovat bez speciálních autorských poplatků. Fond je členěn tematicky a k danému tématu jsou přiřazena i všechna příslušná média.

Österreichische Nationalbibliothek – návštěva jejích dvou částí tzv. Moderní knihovny a Historické knihovny. Do obou nám nebyl umožněn bezplatný vstup a ani možnost mít individuální lístky.

Moderní knihovna (vstup 3 eura na osobu) spravuje fondy od 19. století, kromě krátké procházky budovou včetně skladů, byla návštěva zaměřena na jejich výstupy digitalizace, speciálně na projekt skenování novin a časopisů (<http://anno.onb.ac.at/>). ÖNB zpřístupňuje všechny noviny ve fondu do roku 1918 a dále jen rakouské do roku 1946. Jejich portál považuji uživatelsky za přívětivější než české výstupy přes modul Kramerius. Kromě jiného si

můžete prohlédnout online Vídeňské noviny z roku 1938 (u nás ani Lidové noviny z roku 1917).

Prohlídka Historické knihovny, tj. Prunksaalu (vstup 4 eura za osobu) s odborným výkladem. Všechny zde umístěné knihy jsou již digitalizované. Při digitalizaci se byly objeveny i dosud nerozřezané knihy. V sálu je přirozené klima.

Závěr: knihovny v Rakousku nemají jednotnou katalogizační politiku, a ani nesdílejí již vyřazené knihy. Důvodem je absence obdoby našeho knihovního zákona. Co se týče vybavení, většina větších knihoven je vybavena RFID kódy, které umožňují samoobslužné půjčování. Financování knihoven se liší podle spolkových zemí a obecně není knihovnické povolání považováno za prestižní, menší knihovny mají problém získat mladé zaměstnance.

Fotogalerii je možno prohlédnout na webu knihovny v sekci O knihovně/ Cestovní zprávy.

V Praze dne 26. května 2017

Mgr. Radka Kovářová